TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2005 m. vasario 17 d.*

Sujungtose bylose C-453/02 ir C-462/02

dėl *Bundesfinanzhof* (Vokietija) 2002 m. lapkričio 6 d. sprendimais, kuriuos Teisingumo Teismas gavo 2002 m. gruodžio 13 ir 23 d., pagal EB 234 straipsnį pateiktų prašymų priimti prejudicinį sprendimą bylose

Finanzamt Gladbeck

prieš

Edith Linneweber (C-453/02)

ir

Finanzamt Herne-West

prieš

Savvas Akritidis (C-462/02),

* Proceso kalba: vokiečių.

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas C. W. A. Timmermans, teisėjai C. Gulmann ir R. Schintgen (pranešėjas),

generalinė advokatė C. Stix-Hackl,
posėdžio sekretorė M.-F. Contet, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2004 m. gegužės 26 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— E. Linneweber, atstovaujamos *Rechtsanwalt* M. Nettesheim,

— Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos W.-D. Plessing, padedamo *Rechtsanwalt* D. Sellner,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos E. Traversa ir K. Gross, padedamų *Rechtsanwalt* A. Böhlke,

susipažinęs su 2004 m. liepos 8 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymai priimti prejudicinį sprendimą yra susiję su 1977 m. gegužės 17 d. Šeštosios Tarybos direktyvos 77/388/EEB dėl valstybių narių apyvartos mokesčių įstatymų derinimo – Bendra pridėtinės vertės mokesčio sistema: vienodas vertinimo pagrindas (OL L 145, p. 1, toliau – Šeštoji direktyva) 13 straipsnio B skirsnio f punkto išaiškinimu.

2 Šie prašymai buvo pateikti nagrinėjant ginčus, pirma, tarp *Finanzamt Gladbeck* ir E. Linneweber, veikiančios kaip 1999 m. mirusio vyro įpėdinė, ir, antra, tarp *Finanzamt Herne-West* ir S. Akritidis dėl pajamų, gautų iš azartinių lošimų organizavimo, apmokestinimo pridėtinės vertės mokesčiu (toliau – PVM).

Teisinis pagrindas

Bendrijos teisės aktai

3 Šeštosios direktyvos 2 straipsnis, kuris sudaro II antraštinę dalį „Taikymo sritis“, nustato:

„Pridėtinės vertės mokesčiu apmokestinamas:

1) prekių tiekimas ar paslaugų teikimas, kai šalies teritorijoje už atlygį prekes tiekia ar paslaugas teikia apmokestinamasis asmuo, veikdamas kaip toks;

<...>"

4 Pagal Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio f punktą valstybės narės atleidžia nuo PVM:

„lažybas, loterijas ir kitas azartinių lošimų formas, laikantis kiekvienos valstybės narės nustatytų sąlygų ir apribojimų".

Nacionalinės teisės aktai

5 Umsatzsteuergesetz 1993 (1993 m. Apyvartos mokesčio įstatymas, BGBl. 1993 I, p. 565, toliau – UStG) 1 straipsnio 1 dalis nustato, kad PVM apmokestinami šalies viduje verslininko savo veiklos ribose už atlygį įvykdyti sandoriai.

6 Pagal UStG 4 straipsnio 9 dalies b punktą nuo PVM atleidžiama į Lažybų ir loterijų įstatymo taikymo sritį patenkanti apyvarta bei licencijas turinčių viešų kazino iš jų veiklos gaunama apyvarta.

Pagrindinės bylos ir prejudiciniai klausimai

Byla C-453/02

7 E. Linneweber yra savo 1999 m. mirusio sutuoktinio įpėdinė. Jos sutuoktinis turėjo administracinį leidimą jam priklausančiuose baruose ir lošimo salonuose pastatyti lošimo automatus ir lošimo įrenginius, kuriais visuomenė galėjo naudotis už atlygį. E. Linneweber ir jos sutuoktinis pajamas, gautas eksploatuojant šiuos įrenginius 1997 ir 1998 mokestiniais metais, deklaravo kaip neapmokestinamas PVM, motyvuodami tuo, kad pajamos, gaunamos licencijas turintiems kazino eksploatuojant lošimo automatus, yra atleidžiamos nuo šio mokesčio.

8 Tačiau *Finanzamt Gladbeck* nusprendė, kad aptariamos pajamos pagal UStG 4 straipsnio 9 dalies b punktą nėra atleidžiamos nuo mokesčio, nes jos nėra apmokestinamos lažybų, totalizatorių bei loterijų mokesčiu ir nėra gaunamos iš licenciją turinčio viešo kazino veiklos.

9 Gavęs E. Linneweber ieškinį, *Finanzgericht Münster* (Vokietija) jį patenkino motyvuodamas tuo, kad pagal analogiją taikant tai, kas buvo nuspręsta 1998 m. birželio 11 d. Teisingumo Teismo sprendime *Fischer* (C-283/95, Rink. p. I-3369), pajamos, gaunamos iš lošimo automatų, turi būti atleidžiamos nuo PVM pagal Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio f punktą. Iš tikrųjų šio sprendimo 28 punkte Teisingumo Teismas konstatavo, kad fiskalinio neutralumo principas PVM rinkimo srityje draudžia legalių ir nelegalių sandorių diferenciaciją.

10 Grįsdamas *Bundesfinanzhof* pateiktą apeliacinį skundą (*Revision*), *Finanzamt Gladbeck* tvirtina, kad statomos sumos ir laimėjimo galimybės yra daug didesnės kazino įrengtų lošimo įrenginių nei už jų ribų eksploatuojamų įrenginių atveju. Todėl priešingai, nei pripažino *Finanzgericht Münster*, konkurencijos tarp šių dviejų rūšių lošimo įrenginių nėra.

11 Manydamas, kad sprendimui byloje priimti yra būtinas Šeštosios direktyvos išaiškinimas, *Bundesfinanzhof* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1) Ar Šeštosios direktyvos <...> 13 straipsnio B skirsnio f punktas turi būti aiškinamas taip, kad valstybė narė negali apmokestinti pridėtinės vertės mokesčiu azartinio lošimo organizavimo, jei tokio lošimo organizavimas, kurį vykdo licenciją turintis viešas kazino, yra atleistas nuo mokesčio?

2) Ar Šeštosios direktyvos <...> 13 straipsnio B skirsnio f punktas draudžia valstybei narei apmokestinti pridėtinės vertės mokesčiu lošimo automato eksploatavimą vien dėl to, kad licenciją turinčiame viešame kazino toks eksploatavimas yra atleistas nuo mokesčio, ir ar reikia papildomai įrodyti, kad už kazino ribų ir juose eksploatuojami lošimo automatai yra panašūs, atsižvelgiant į pagrindinius požymius, kaip antai didžiausia statoma suma ir didžiausias laimėjimas?

3) Ar lošimo įrenginius pastatęs asmuo gali remtis Šeštosios direktyvos <...> 13 straipsnio B skirsnio f punkte numatytu atleidimu nuo mokesčio?"

Byla C-462/02

12 Kaip matyti iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo Teisingumo Teismui pateiktų dokumentų, S. Akritidis 1987–1991 m. Herne-Eickel turėjo lošimo saloną. Jame jis organizavo lošimus rulete bei kortomis. Pagal jo turimą leidimą šie lošimai turėjo būti organizuojami laikantis taisyklių, nustatytų pagal kompetentingų valdžios institucijų išduotą pažymėjimą (*Unbedenklichkeitsbescheinigung*).

13 1989–1991 m. tiek lošimo rulete, tiek lošimo kortomis atžvilgiu S. Akritidis nesilaikė kompetentingų valdžios institucijų nustatytų taisyklių. Pavyzdžiui, jis nenaudojo lošimo lentos, priėmė didesnes statomas sumas ir nepildė iš nagrinėjamų lošimų organizavimo gautos apyvartos registro.

14 *Finanzamt Herne-West* minėto laikotarpio apyvartą įvertino atsižvelgdamas į neteisėtas pajamas, gautas iš lošimų rulete ir kortomis organizavimo. Gavęs S. Akritidis pretenziją ir atsižvelgęs į minėtą sprendimą *Fischer*, *Finanzamt Herne-West* nusprendė neapmokestinti PVM pajamų, gautų iš lošimo rulete. Tačiau jis nusprendė nelegaliai organizuotą lošimą kortomis pripažinti apmokestinamu ir nustatė fiksuotą apyvartos dalį, gautą iš šio lošimo organizavimo.

15 S. Akritidis šį sprendimą apskundė *Finanzgericht Münster*. Šis teismas nusprendė, jog pagal Teisingumo Teismo minėtame sprendime *Fischer* suformuluotus principus lošimas kortomis, remiantis Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio f punktu, turėtų būti atleistas nuo PVM. Be to, jis pripažino, kad nacionaliniuose teismuose S. Akritidis galėjo šia nuostata remtis tiesiogiai. Nebuvo jokios priežasties minėtame sprendime Teisingumo Teismo nustatytus principus taikyti tik lošimui rulete.

16 Grįsdamas *Bundesfinanzhof* pateiktą apeliacinį skundą (*Revision*) *Finanzamt Herne-West* tvirtino, jog principai, kuriais rėmėsi *Finanzgericht Münster*, šioje byloje nagrinėjamam lošimui kortomis nėra taikomi. Skirtingai nuo byloje, kurioje buvo priimtas minėtas sprendimas *Fischer*, nagrinėtų lošimų, šioje byloje nėra jokios tarpusavio konkurencijos tarp S. Akritidis ir kazino organizuojamų lošimų kortomis, nes šie lošimai iš tikrųjų yra nepalyginami. S. Akritidis savo ruožtu mano, kad jo įstaigose organizuotas lošimas kortomis atitinka licencijas turinčiuose viešuose kazino lošiamą „black jack".

17 Manydamas, kad sprendimui byloje priimti būtinas Šeštosios direktyvos išaiškinimas, *Bundesfinanzhof* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1) Ar Šeštosios direktyvos <...> 13 straipsnio B skirsnio f punktas draudžia valstybei narei apmokestinti PVM lošimo kortomis organizavimą, jei tokio lošimo organizavimas, kurį vykdo licenciją turintis viešas kazino, yra atleistas nuo mokesčio, ir ar reikia papildomai įrodyti, kad už kazino ribų ir juose organizuojami lošimai kortomis yra panašūs, atsižvelgiant į pagrindinius požymius, kaip antai lošimo taisyklės, didžiausia statoma suma ir didžiausias laimėjimas?

2) Ar organizatorius gali remtis Šeštosios direktyvos <...> 13 straipsnio B skirsnio f punkte numatytu atleidimu nuo mokesčio?"

18 2003 m. vasario 6 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutartimi bylos C-453/02 ir C-462/02 buvo sujungtos, kad būtų bendrai vykdomos rašytinė bei žodinė proceso dalys ir priimamas sprendimas.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo byloje C-453/02

19 Visų pirma reikia priminti, kad, pirma, UStG 4 straipsnio 9 dalies b punktas atleidžia nuo PVM apyvartą, kurią licencijas turintys vieši kazino gavo organizuodami azartinius lošimus ar eksploatuodami azartinio lošimo įrenginius, tačiau šių lošimų organizavimo ir lošimo įrenginių eksploatavimo forma ar taisyklės nėra nustatytos.

20 Antra, kaip patikslino *Bundesfinanzhof* savo sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, reikia konstatuoti, kad licencijas turintiems viešiems kazino netaikomi jokie apribojimai azartinių lošimų ir azartinių lošimų įrenginių, kuriuos jie gali organizuoti ar eksploatuoti, atžvilgiu.

21 Be to, licencijas turintys vieši kazino pagrindinėje byloje nagrinėjamus azartinius lošimus ir lošimų įrenginius, nepaisant jų organizavimo ar eksploatavimo sąlygų, gali organizuoti ar eksploatuoti jų apyvartos, kurią jie gauna organizuodami šiuos lošimus, neapmokestinant PVM.

22 Šiomis aplinkybėmis pirmas klausimas byloje C-453/02 turi būti suprantamas taip, kad juo iš esmės siekiama sužinoti, ar Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio f punktas turi būti aiškinamas taip, jog jis draudžia nacionalinės teisės aktą, kuris numato, kad bet kokių azartinių lošimų organizavimas ar lošimo įrenginių eksploatavimas licencijas turinčiuose viešuose kazino yra atleidžiamas nuo PVM, o kitiems ta pačia veikla užsiimantiems ūkio subjektams, kurie kazino neeksploatuoja, šis atleidimas nuo mokesčio netaikomas.

23 Siekiant atsakyti į taip suformuluotą klausimą reikia priminti, jog iš Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio f punkto matyti, kad azartinių lošimų organizavimas ir lošimų įrenginių eksploatavimas iš esmės turi būti atleidžiamas nuo PVM, tačiau valstybės narės išlieka kompetentingos nustatyti šio atleidimo sąlygas ir apribojimus (minėto sprendimo *Fischer* 25 punktas).

24 Vis dėlto, įgyvendindamos šį įgaliojimą, valstybės narės turi laikytis fiskalinio neutralumo principo. Be to, kaip matyti iš nusistovėjusios Teisingumo Teismo praktikos, šis principas draudžia, kad panašios tarpusavyje konkuruojančios prekės ir paslaugos PVM atžvilgiu būtų traktuojamos skirtingai, todėl šioms prekėms ar paslaugoms turi būti taikomas vienodas tarifas (žr., be kita ko, 2001 m. spalio 11 d. Sprendimo *Adam*, C-267/99, Rink. p. I-7467, 36 punktą ir 2003 m. spalio 23 d. Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją*, C-109/02, Rink. p. I-12691, 20 punktą).

25 Taigi iš šios teismo praktikos bei 1999 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Gregg* (C-216/97, Rink. p. I-4947, 20 punktas) ir minėto sprendimo *Fischer* matyti, kad nustatant, ar gaminiai arba paslaugos yra panašūs, gamintojo ar paslaugų teikėjo tapatybė ir teisinė forma, kurios pagrindu jie vykdo savo veiklą, iš esmės nėra svarbios.

26 Iš tikrųjų, kaip pastebėjo generalinė advokatė savo išvados 37 ir 38 punktuose, siekdamas byloje, kurioje buvo priimtas minėtas sprendimas *Fischer*, nustatyti nagrinėtų veiklų panašumą, Teisingumo Teismas išanalizavo tik nagrinėtų veiklų palyginamumą ir neatsižvelgė į argumentą, kad fiskalinio neutralumo principo požiūriu azartiniai lošimai skiriasi dėl to, kad juos organizuoja licencijas turintys vieši kazino ar jie organizuojami šiuose kazino.

27 Be to, minėto sprendimo *Fischer* 31 punkte Teisingumo Teismas nusprendė, kad Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio f punktas draudžia, kad valstybė narė apmokestintų PVM nelegalią azartinio lošimo veiklą, organizuojamą už licenciją turinčio viešo kazino ribų, nors kai tokį pat lošimą organizuoja pastarasis kazino, toks organizavimas nuo mokesčio yra atleidžiamas.

28 Todėl, kadangi azartinio lošimo organizatoriaus tapatybė nėra svarbi, kai siekiama nustatyti, ar nelegalus tokio lošimo organizavimas turi būti laikomas konkuruojančiu su to paties lošimo legaliu organizavimu, *a fortiori* taip pat turėtų būti nustatant, ar du legaliai organizuojami azartiniai lošimai arba eksploatuojami lošimo įrenginiai turi būti laikomi tarpusavyje konkuruojančiais.

29 Iš to matyti, jog įgyvendindamos Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio f punktu suteiktą įgaliojimą nustatyti šioje nuostatoje numatyto azartinių lošimų organizavimo ir lošimo įrenginių eksploatavimo atleidimo nuo PVM sąlygas ir apribojimus, valstybės narės negali pagrįstai nustatyti, kad šio atleidimo taikymas priklauso nuo šių lošimų organizatoriaus ir lošimo įrenginių eksploatuotojo tapatybės.

30 Atsižvelgiant į šiuos argumentus, į pirmąjį byloje C-453/02 pateiktą klausimą reikia atsakyti taip, kad Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio f punktas turi būti aiškinamas kaip draudžiantis nacionalinės teisės aktą, kuris numato, kad visų azartinių lošimų organizavimas ir lošimo įrenginių eksploatavimas licencijas turinčiuose viešuose kazino yra atleidžiamas nuo PVM, nors kitiems ta pačia veikla užsiimantiems ūkio subjektams, kurie neeksploatuoja tokių kazino, šis atleidimas netaikomas.

Dėl antrojo klausimo byloje C-453/02 ir pirmojo klausimo byloje C-462/02

31 Atsižvelgiant į atsakymą į pirmąjį klausimą byloje C-453/02, į antrąjį tos pačios bylos klausimą ir į pirmąjį klausimą byloje C-462/02 atsakyti nereikia.

Dėl trečiojo klausimo byloje C-453/02 ir antrojo klausimo byloje C-462/02

32 Šiais klausimais prašymą dėl prejudicinio sprendimo priėmimo pateikęs teismas klausia, ar Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio f punktas yra tiesiogiai veikiantis ir azartinių lošimų organizatorius ar lošimo įrenginių eksploatuotojas gali juo remtis nacionaliniuose teismuose, siekdamas išvengti šios nuostatos neatitinkančių vidaus teisės normų taikymo.

33 Šiuo klausimu reikia priminti, kad visais atvejais, kai direktyvos nuostatos turinio požiūriu yra besąlygiškos ir pakankamai aiškios, jomis galima remtis, jei per nustatytą terminą nebuvo priimtos įgyvendinimo priemonės, ginčijant bet kurią direktyvos neatitinkančią nacionalinės teisės nuostatą, arba tuo atveju, jei jos apibrėžia teises, kuriomis asmenys gali remtis valstybės atžvilgiu (žr., be kita ko, 1982 m. sausio 19 d. Sprendimo *Becker*, 8/81, Rink. p. 53, 25 punktą; 2002 m. rugsėjo 10 d. Sprendimo *Kügler*, C-141/00, Rink. p. I-6833, 51 punktą ir 2003 m. gegužės 20 d. Sprendimo *Österreichischer Rundfunk ir kt.*, C-465/00, C-138/01 ir C-139/01, Rink. p. I-4989, 98 punktą).

34 Kalbant konkrečiau apie Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnį, iš teismo praktikos matyti, kad nors ši nuostata neabejotinai suteikia valstybėms narėms diskreciją įtvirtinti joje numatytų tam tikrų atleidimų nuo mokesčio taikymo sąlygas, bet kuriuo atveju valstybė narė negali mokesčių mokėtojo, kuris gali įrodyti, jog jo mokestinė padėtis iš tiesų atitinka vieną iš direktyvos nustatytų atleidimo nuo mokesčio kategorijų, atžvilgiu remtis tuo, kad ji nepriėmė nuostatų, skirtų palengvinti šio atleidimo nuo mokesčio taikymą (minėto sprendimo *Becker* 33 punktas).

35 Reikia pridurti, jog tokio aiškinimo nepaneigia aplinkybė, kad Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio f punktas vėl patvirtina šią valstybių narių diskreciją, patikslindamas, jog jos yra kompetentingos nustatyti azartiniams lošimams taikomo atleidimo nuo mokesčio sąlygas ir apribojimus. Iš tikrųjų, kadangi šie lošimai iš esmės yra atleisti nuo PVM, bet kuris jų organizatorius gali tiesiogiai remtis šiuo atleidimu, jei atitinkama valstybė narė atsisakė įgyvendinti Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio aiškiai jai suteiktus įgaliojimus arba jai nepavyko jų įgyvendinti.

36 Be to, svarbu konstatuoti, kad tai, kas taikoma tuo atveju, kai valstybė narė neįgyvendino Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio f punktu jai suteiktų įgaliojimų, *a fortiori* taikoma ir tuo atveju, kai įgyvendindamos šiuos įgaliojimus valstybės narės priėmė nacionalinės teisės nuostatas, kurios yra nesuderinamos su šia direktyva.

37 Iš to matyti, kaip pastebėjo ir generalinė advokatė savo išvados 72 punkte, kad kai valstybės narės nustatytos azartinių lošimų atleidimo nuo mokesčio sąlygos ir apribojimai prieštarauja fiskalinio neutralumo principui, kaip yra pagrindinėse bylose, ji negali remtis tokiomis sąlygomis ar apribojimais atsisakydama tokių lošimų organizatoriui taikyti atleidimą nuo mokesčio, kurio jis gali teisėtai reikalauti pagal Šeštąją direktyvą.

38 Todėl atsakymas į trečiąjį klausimą byloje C-453/02 ir antrąjį klausimą byloje C-462/02 būtų toks, kad Šeštosios direktyvos 13 straipsnio B skirsnio f punktas yra tiesiogiai veikiantis, t. y. azartinių lošimų organizatorius arba lošimo įrenginių eksploatuotojas nacionaliniuose teismuose gali juo remtis siekdamas išvengti šios nuostatos neatitinkančių vidaus teisės normų taikymo.

Dėl šio sprendimo pasekmių laiko atžvilgiu

39 Išsakydama savo žodines pastabas Vokietijos vyriausybė priminė Teisingumo Teismo galimybę apriboti šio sprendimo pasekmes laike tuo atveju, jei jis pripažintų, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamas teisės aktas yra nesuderinamas su Šeštąja direktyva.

40 Grįsdama savo prašymą ši vyriausybė, pirma, atkreipė Teisingumo Teismo dėmesį į žalingas finansines pasekmes, kurių turėtų sprendimas, kuriuo konstatuojamas Šeštosios direktyvos nesuderinamumas su UStG 4 straipsnio 9 dalimi. Antra, ji tvirtino, kad dėl Europos Bendrijų Komisijos veiksmų, kurių pastaroji ėmėsi priėmus 1994 m. gegužės 5 d. Sprendimą *Glawe* (C-38/93, Rink. p. I-1679), Vokietijos Federacinė Respublika manė, jog UStG 4 straipsnio 9 dalis atitinka Šeštąją direktyvą.

41 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką Bendrijos teisės normos išaiškinimas, kurį pateikia Teisingumo Teismas įgyvendindamas EB sutarties 234 straipsniu jam suteiktą kompetenciją, paaiškina ir patikslina šios normos prasmę ir turinį, kaip ji turėtų būti suprantama ir taikoma nuo jos įsigaliojimo momento. Iš to išplaukia, kad taip išaiškintą normą teismas gali ir turi taikyti net teisiniams santykiams, atsiradusiems ir susidariusiems iki sprendimo, kuriame išnagrinėtas prašymas dėl išaiškinimo, jei yra patenkintos sąlygos, leidžiančios kompetentinguose teismuose pateikti ieškinį, susijusį su šios normos

taikymu (žr., be kita ko, 1995 m. rugpjūčio 11 d. Sprendimo *Roders ir kt.*, C-367/93–C-377/93, Rink. p. I-2229, 42 punktą ir 2002 m. spalio 3 d. Sprendimo *Barreira Pérez*, C-347/00, Rink. p. I-8191, 44 punktą).

42 Tik išskirtiniu atveju, taikydamas Bendrijos teisės sistemos bendrą teisinio saugumo principą, Teisingumo Teismas gali apriboti atskiro suinteresuoto asmens galimybę remtis jo išaiškinta nuostata ginčijant gera valia pradėtus teisinius santykius (žr., be kita ko, 2000 m. gegužės 23 d. Sprendimo *Buchner ir kt.*, C-104/98, Rink. p. I-3625, 39 punktą ir minėto sprendimo *Barreira Pérez* 45 punktą).

43 Pagrindinių bylų atžvilgiu reikia konstatuoti, pirma, kad siekiant pagrįsti teiginį, jog UStG 4 straipsnio 9 dalis galėjo būti pagrįstai pripažinta atitinkančia Šeštąją direktyvą, negalima pagrįstai remtis Komisijos veiksmais priėmus minėtą sprendimą *Glawe*. Iš tikrųjų byloje, kurioje buvo priimtas šis sprendimas, buvo nagrinėjamas tik apyvartos, gautos eksploatuojant lošimo automatus, apmokestinamosios vertės nustatymas ir ji visiškai nebuvo susijusi su Vokietijos teisės aktų PVM srityje įtvirtintu skirtingu požiūriu į licencijas turinčių viešus kazino ir kitus azartinius lošimus organizuojančius ūkio subjektus.

44 Antra, svarbu priminti, kad finansinės pasekmės, kurių valstybei narei galėtų kilti priėmus prejudicinį sprendimą, pačios savaime nepateisina šio sprendimo pasekmių laiko atžvilgiu apribojimo (žr., be kita ko, minėtų sprendimų *Roders ir kt.* 48 punktą bei *Buchner ir kt.* 41 punktą).

45 Todėl šio sprendimo pasekmių laiko atžvilgiu apriboti nereikia.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

46 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti pastarasis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

1. **1977 m. gegužės 17 d. Šeštosios Tarybos direktyvos 77/388/EEB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su apyvartos mokesčiais, suderinimo – bendra pridėtinės vertės mokesčio sistema: vienodas apskaičiavimo pagrindas 13 straipsnio B skirsnio f punktas turi būti aiškinamas kaip draudžiantis nacionalinės teisės aktą, kuris numato, kad visų azartinių lošimų organizavimas ir lošimo įrenginių eksploatavimas licencijas turinčiuose viešuose kazino yra atleidžiamas nuo PVM, nors kitiems ta pačia veikla užsiimantiems ūkio subjektams, kurie neeksploatuoja tokių kazino, šis atleidimas netaikomas.**

2. **Šeštosios Tarybos direktyvos 77/388 13 straipsnio B skirsnio f punktas yra tiesiogiai veikiantis, t. y. azartinių lošimų organizatorius arba lošimo įrenginių eksploatuotojas nacionaliniuose teismuose gali juo remtis siekdamas išvengti šios nuostatos neatitinkančių vidaus teisės normų taikymo.**

Parašai.